

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.korpo.pol.pl/cbos> E-mail: cbos@pol.pl

BS/77/67/94

KOMPETENCJE OBYWATELSKIE POLAKÓW

KOMUNIKAT Z BADAŃ

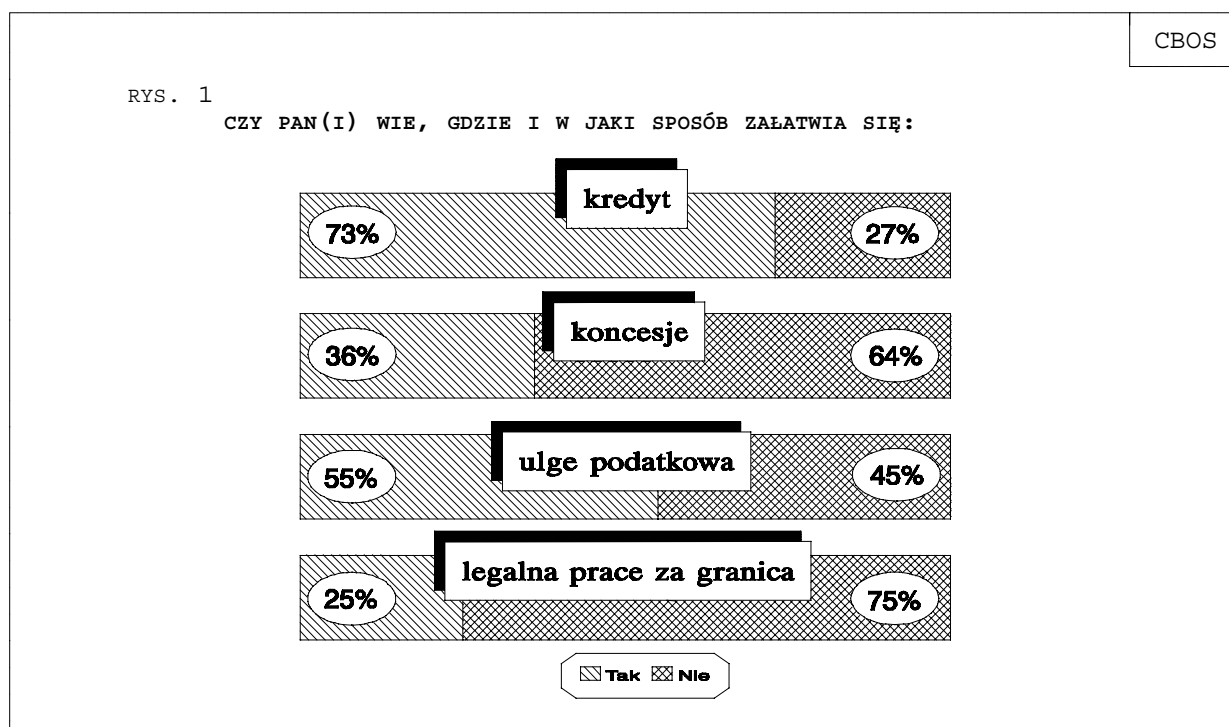
WARSZAWA, MAJ '94

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Proces transformacji społeczno-ekonomicznej dla wielu ludzi stał się poważnym wyzwaniem. W życiu społecznym i ekonomicznym pojawiły się nowe formy gospodarowania, nowe instytucje, pojęcia, terminy, nowe możliwości i nowe zagrożenia. Przystosowanie sobie pojęć, które już na trwałe weszły do języka ekonomicznego, umiejętność dotarcia do różnych urzędów i załatwienia różnych spraw nazwalibyśmy roboczo "kompetencjami obywatelskimi". W przyjętym rozumieniu kompetencje obywatelskie są wskaźnikiem nie tylko osobistej wiedzy i zaradności badanych¹, ale także orientacji w zmianach dokonujących się w kraju.

Kompetencje w załatwianiu spraw urzędowych

Stopień poinformowania społeczeństwa o sposobach załatwiania różnych spraw zależy od rodzaju i charakteru sprawy.

¹ Badanie "Bezradność społeczna" - finansowane przez Komitet Badań Naukowych - zrealizowano na zlecenie Instytutu Studiów Społecznych UW w dniach 21 stycznia - 10 lutego '94 na 1660-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności Polski.

Najpowszechniejsza wśród Polaków jest znajomość sposobu załatwiania kredytów. Blisko 3/4 badanych wie, jak można załatwić kredyt bankowy, ale też ta forma obrotu pieniędzmi jest w Polsce znana od dawna. Stopień znajomości tej kwestii jest wyższy wśród mieszkańców wsi niż wielkich miast.

Więcej niż połowa respondentów orientuje się w sprawach ulg podatkowych. Można przypuszczać, że znajomość tej sprawy jest wymuszona przez obowiązujący od dwóch lat sposób indywidualnego rozliczania się obywateli z urzędem skarbowym. Ta cecha związana jest z sytuacją ekonomiczną badanych (im lepsze warunki materialne i wyższe dochody na osobę w rodzinie, tym lepsza znajomość załatwiania ulg podatkowych) i poszukiwaniem możliwości legalnego zmniejszenia wysokości podatku.

O sposobach zdobycia koncesji największą wiedzę - jak można było oczekiwać - mają prywatni przedsiębiorcy (76%), a ponadto osoby deklarujące duże zainteresowanie polityką (57%).

Najmniej powszechna jest wiedza o sposobie załatwienia legalnej pracy za granicą. W sprawie tej najlepszą orientację wykazują osoby młode, mieszkańcy dużych miast, ludzie z wyższym wykształceniem.

Umiejętność załatwiania spraw przez obywateli ilustruje poniższe zestawienie:

▲ Dobra orientacja - **37%**

- wie, jak załatwić wszystkie wymienione sprawy 14%

- wie, jak załatwić trzy spośród czterech spraw 23%

▲ Średnia orientacja - **42%**

- wie, jak załatwić dwie spośród czterech spraw 22%

- wie, jak załatwić tylko jedną sprawę 20%

▲ Brak orientacji - **21%**

- nie wie, jak załatwia się te sprawy 21%

Tylko co siódmy Polak jest kompetentny w załatwianiu wszystkich wymienionych spraw. Co piąta osoba nie ma żadnej wiedzy o sprawach podatkowo-kredytowych i urzędowych, 42% badanych jest średnio zorientowanych (potrafi załatwić jedną lub dwie z czterech spraw), a nieco więcej niż 1/3 ankietowanych jest dobrze poinformowana, czyli wie, jak załatwić każdą lub prawie każdą z wymienionych usług oferowanych przez banki i urzędy.

Najlepszą orientację w załatwianiu dowolnej sprawy urzędowej wykazują ludzie w wieku 25-44 lat, częściej mężczyźni niż kobiety².

Brak kompetencji związany jest głównie z poziomem wykształcenia: im niższe wykształcenie, tym większy odsetek badanych wykazujących bezradność wobec załatwiania spraw bankowo-urzędowych.

			CBOS
Wykształcenie	Brak orientacji	Dobra orientacja	
Podstawowe	33%	21%	
Zasadnicze zawodowe	18%	36%	
Średnie	14%	50%	
Wyższe	11%	53%	

Wśród osób dobrze zorientowanych najbardziej kompetentni w załatwianiu różnych spraw urzędowych są przedsiębiorcy (70%). Kadra kierownicza i inteligencja (54%) jest ogólnie mniej zorientowana niż urzędnicy (58%) i pracownicy fizyczno-umysłowi (56%). Umiejętność załatwiania różnych spraw częściej niż inni wykazują badani mający dobre warunki materialne oraz interesujący się polityką. Można więc przypuszczać, że na ogół są to ludzie dobrze zorientowani w różnych sferach życia społecznego i gospodarczego kraju.

Największą grupę stanowią respondenci, którzy poradziliby sobie z załatwieniem jednej - dwu spraw. Wśród nich dominują ludzie z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym, rolnicy, osoby o niskich dochodach i złej sytuacji materialnej, nie wykazujący zainteresowania polityką.

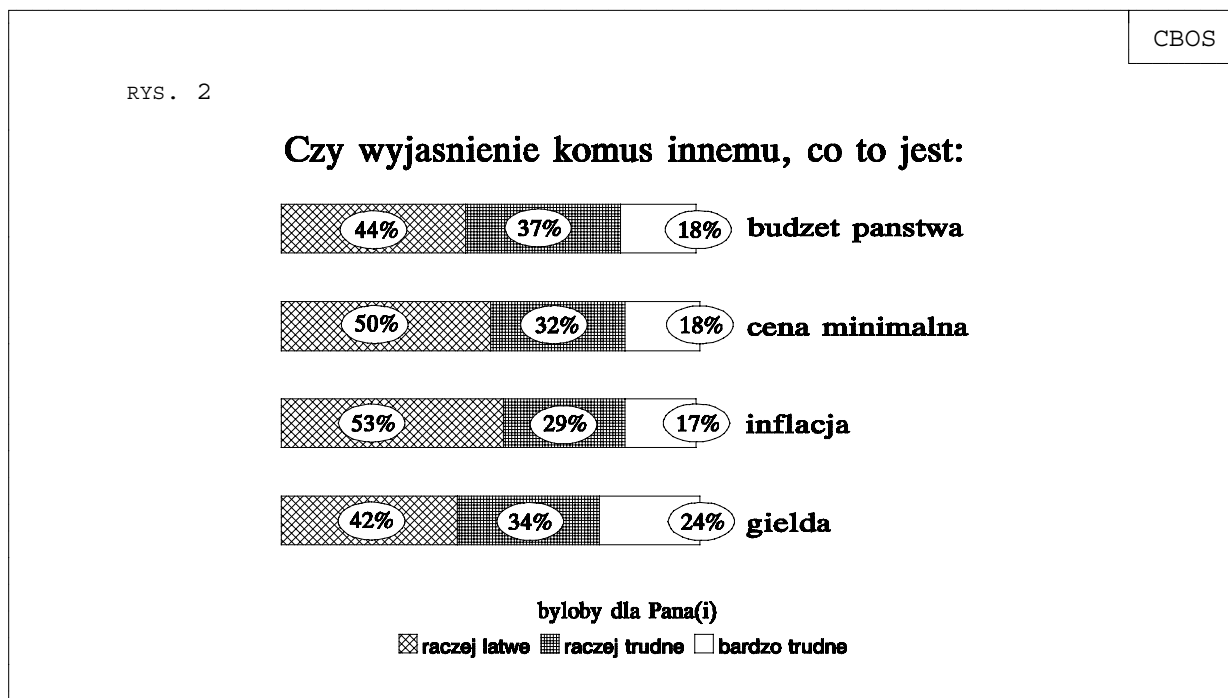
² Zob. tabele aneksowe.

Największą bezradność (co piąty Polak) deklarują osoby o niskim poziomie wykształcenia, renciści i emeryci, a wśród pracujących zawodowo - robotnicy wykwalifikowani.

Znajomość pojęć i terminów ekonomicznych

Wraz ze zmianami systemowymi w polskim życiu gospodarczym pojawiły się nowe instytucje i nowe pojęcia ekonomiczne. Środki masowego przekazu informują o sporach wokół uchwalenia budżetu państwa, o inflacji przewidywanej w najbliższym czasie, obrocie akcjami i wynikach sesji giełdowych.

W celu sprawdzenia, w jakim stopniu społeczeństwo przyswoiło sobie rozumienie znaczenia niektórych terminów, stosunkowo nowych w powszechnym użyciu, ankietowanym zadano pytanie sondujące znajomość kilku pojęć ekonomicznych.

Zdolność wyjaśnienia każdego z tych terminów jest najlepszym wskaźnikiem rozumienia ich znaczenia. Można założyć, że ludzie, którym nieobce jest znaczenie tych pojęć, mają mniejsze problemy ze zrozumieniem pewnych procesów i zmian zachodzących w gospodarce. Jak widać, najlepiej przyswojone jest pojęcie inflacji, a następnie ceny minimalnej. Mniej niż połowa Polaków rozumie podstawowe zasady działania budżetu państwa i giełdy. Oczywiście liczba tych, którzy słyszeli o ich istnieniu, jest większa. Na przykład w ciągu ostatnich miesięcy wyraźnie wzrosła wiedza o Giełdzie Papierów Wartościowych. Wyniki badania CBOS wskazują, że w lutym '94 o istnieniu giełdy wiedziało już 88% Polaków, a blisko 20% interesowało się akcjami i wynikami sesji giełdowych³. Z innego sondażu CBOS⁴ wynika, że jedynie co dziesiąty Polak nie potrafi zdefiniować słowa "inflacja".

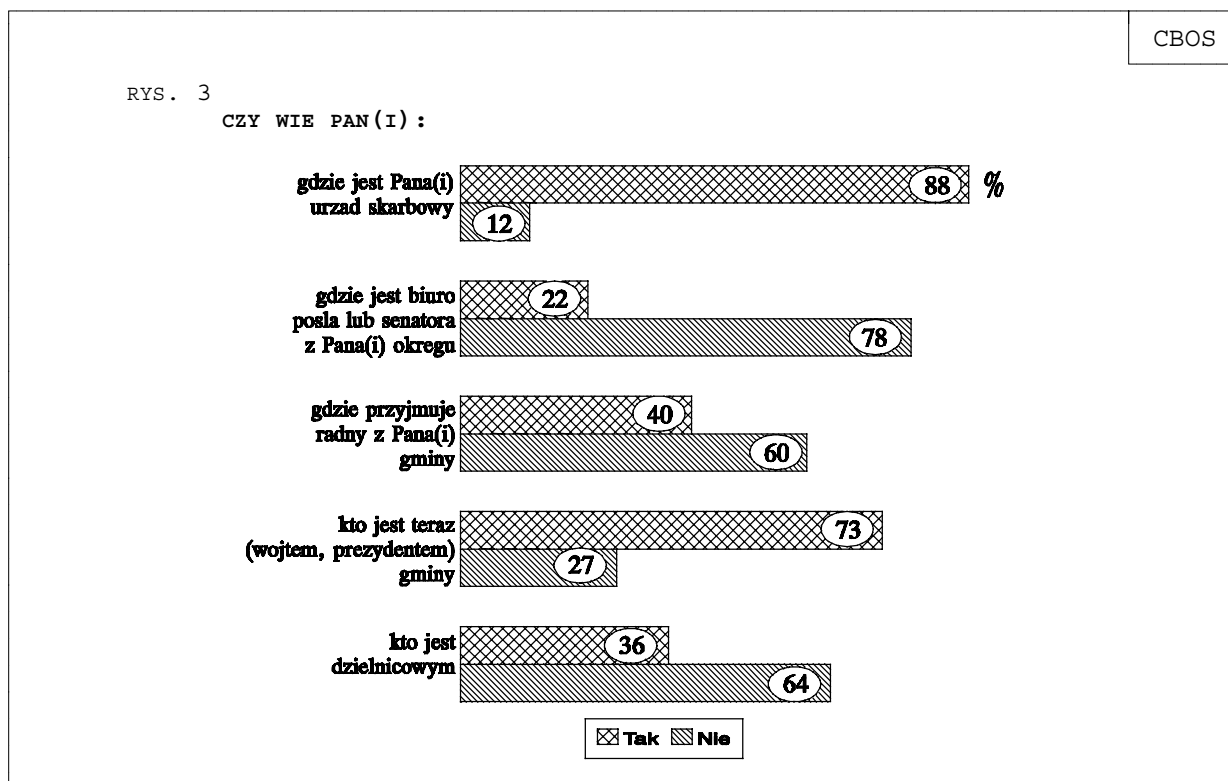
Ogólnie można stwierdzić, że im wyższe wykształcenie, wyższy dochód i większe zainteresowanie polityką, tym większa łatwość wyjaśnienia każdego z wymienionych terminów. Ponadto mężczyźni mają mniejsze niż kobiety trudności w objaśnianiu tych pojęć. Najmniej kłopotów sprawiłoby wyjaśnienie znaczenia każdego terminu kadrze kierowniczej i inteligencji, urzędnikom, prywatnym przedsiębiorcom, a także uczniom i studentom.

Znajomość przedstawicieli lokalnych władz i urzędów publicznych

Stopień znajomości miejsca urzędowania przedstawicieli lokalnej władzy i urzędów gminnych jest zróżnicowany. Zdecydowana większość obywateli wie, gdzie jest ich urząd skarbowy, ale tylko co piąty respondent orientuje się, gdzie jest biuro posta lub senatora w jego gminie. Blisko 3/4 badanych wie, kto sprawuje urząd wójta czy prezydenta gminy, ale swego dzielnicowego zna o połowę mniej.

³ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (45), 11-15 lutego '94 (N=1198). Część badania dotycząca giełdy została sfinansowana przez Komisję Papierów Wartościowych.

⁴ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (44), 27-31 stycznia '94, reprezentatywna próba losowa dorosłej ludności Polski (N=1172).

Ogólną miarą orientacji w sprawach publicznych własnej gminy jest znajomość miejsca urzędowania osób pełniących różne funkcje we władzach państwowych i samorządowych. Interesujące wydaje się poinformowanie nie tylko o każdej sprawie z osobna, ale o wszystkich wymienionych osobach i urzędach łącznie. W tym celu sprawdzono, jaki odsetek ankietowanych nie ma żadnej orientacji lub wie o miejscu urzędowania tylko jednej spośród wymienionych osób, jaki odsetek zna 2-3 osoby lub urzędy, a jaki procent wykazuje orientację w czterech i więcej sprawach publicznych.

Okazuje się, że:

- ♦ 21% badanych wykazuje bardzo słabą orientację w tym, kto jest wójtem, dzielnicowym, gdzie jest biuro posła, senatora, radnego, siedziba urzędu skarbowego. W tej grupie 5% ankietowanych w ogóle nie ma informacji na ten temat, a 17% wie o jednej osobie lub biurze. Są to najczęściej respondenci najmłodsi (do 24 lat) i powyżej 55 roku życia, mieszkańcy wielkich miast, robotnicy wykwalifikowani i niewykwalifikowani;

- ◆ ponad połowa respondentów (53%) wie o dwóch lub trzech (spośród wymienionych) przedstawicielach lokalnej władzy i urzędach;
- ◆ co czwarty Polak (26%) jest bardzo dobrze poinformowany o osobach i urzędach publicznych w jego gminie. Oznacza to, że ci obywatele znają osoby pełniące funkcje publiczne lub miejsce urzędowania co najmniej czterech z pięciu wymienionych urzędów lub osób. W tej grupie społecznej najciekawszy jest związek kompetencji obywatelskich z miejscem zamieszkania:

		CBOS
Miejsce zamieszkania		Bardzo dobra informacja o lokalnych urzędach publicznych
Wieś		38%
Miasto - do 20 tys.		28%
- od 21 do 100 tys.		21%
- 100-500 tys.		16%
- 501 tys. i więcej mieszkańców		12%

Wyniki wskazują, że im mniejsza społeczność lokalna, tym większa znajomość osób, urzędów i lokalnych spraw publicznych. Spośród grup zawodowych największą znajomością w tej dziedzinie wyróżniają się rolnicy, a w następnej kolejności - urzędnicy. Okazuje się, że o tego rodzaju kompetencjach decyduje w największym stopniu bliskość urzędu i sąsiedztwo osób pełniących funkcje publiczne.

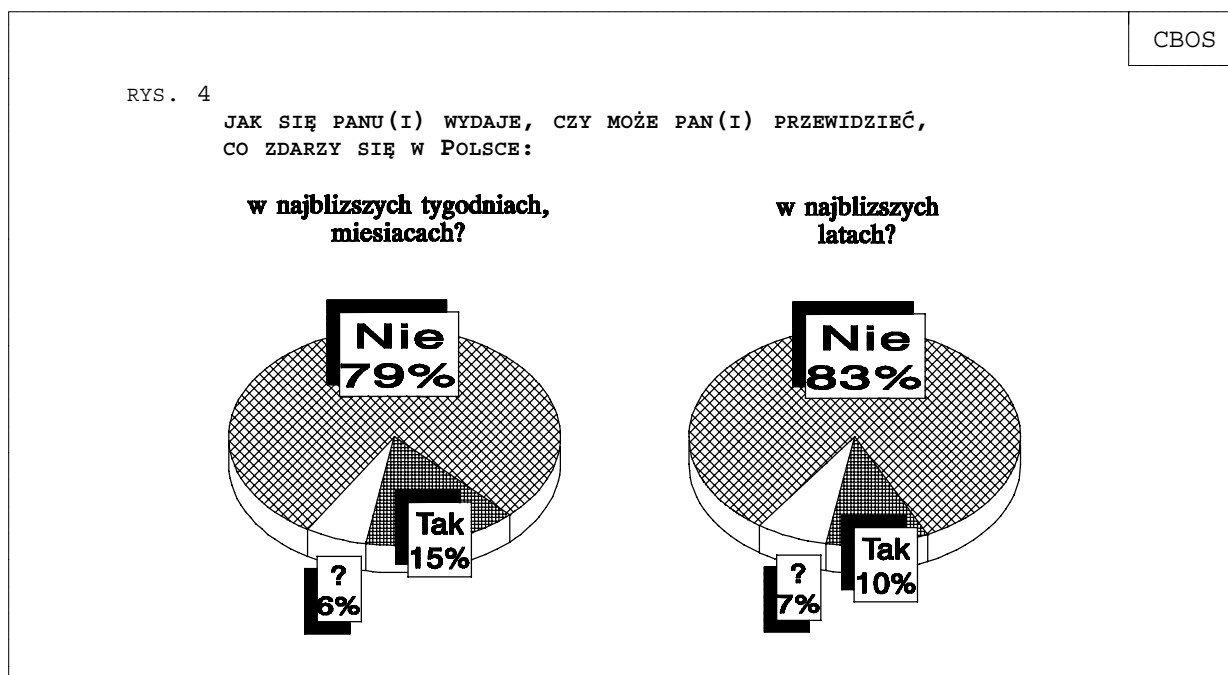
Miejsce zamieszkania różnicuje także stopień poinformowania o każdej z wymienionych spraw osobno. Wyjątek stanowi powszechna znajomość siedziby urzędu skarbowego, bez względu na miejsce zamieszkania.

Połowa mieszkańców wsi i około 1/4 mieszkańców miast różnej wielkości zna swojego dzielnicowego. Miejsce urzędowania posła lub senatora z własnego okręgu zna co czwarty mieszkaniec małych i średnich miast i 15% mieszkańców wielkich miast. Ponad połowa (56%) badanych zamieszkałych na wsi i co piąty obywatel wielkiego miasta (20%) wie, gdzie przyjmuje radny z jego gminy. Informacje o tym, kto obecnie piastuje urząd wójta lub prezydenta gminy, deklaruje 80% mieszkańców wsi i od 86% do 58% mieszkańców miast; przy czym im mniejsze miasto, tym większy odsetek jego mieszkańców zna swego prezydenta.

Można powiedzieć, że im mniejsza społeczność, tym lepsza znajomość osób i urzędów publicznych. Tak więc właśnie w małych społecznościach lokalnych należałoby oczekiwać dużego zaangażowania w sprawy publiczne. Jednocześnie stopień poinformowania o sprawach publicznych zależy od poziomu wykształcenia i zainteresowania polityką. Wydaje się, że mamy tu do czynienia z działaniem dwóch przeciwstawnych tendencji: stosunkowo niski poziom wykształcenia mieszkańców wsi stanowi naturalną barierę w rozwoju lokalnej aktywności społecznej w tym środowisku, natomiast w mieście barierą tą jest anonimowość życia wielkomiejskiego, która utrudnia znajomość spraw i osób publicznych działających na szczeblu gminnym.

Czy wiemy, co nas czeka w najbliższych tygodniach, miesiącach, latach?

Postrzeżenie swojej sytuacji życiowej jako stabilnej sprzyja planowaniu przyszłości i przewidywaniu zdarzeń. Wyniki omawianego badania świadczą o tym, że Polakom brak jest poczucia stabilizacji i pewności jutra.

Co szósty Polak deklaruje, że może przewidzieć rozwój zdarzeń w Polsce w najbliższych tygodniach, miesiącach i zaledwie co dziesiąty myśli w kategoriach dalszej perspektywy. Zdecy-

dowana większość społeczeństwa jest niepewna rozwoju wydarzeń w kraju, zarówno w bliższej, jak i dalszej przyszłości. Ci nieliczni, którzy deklarują poczucie pewności rozwoju zdarzeń w kraju za kilka lat, to najczęściej mieszkańcy dużych miast, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, osoby z wyższym wykształceniem oraz badani interesujący się polityką.

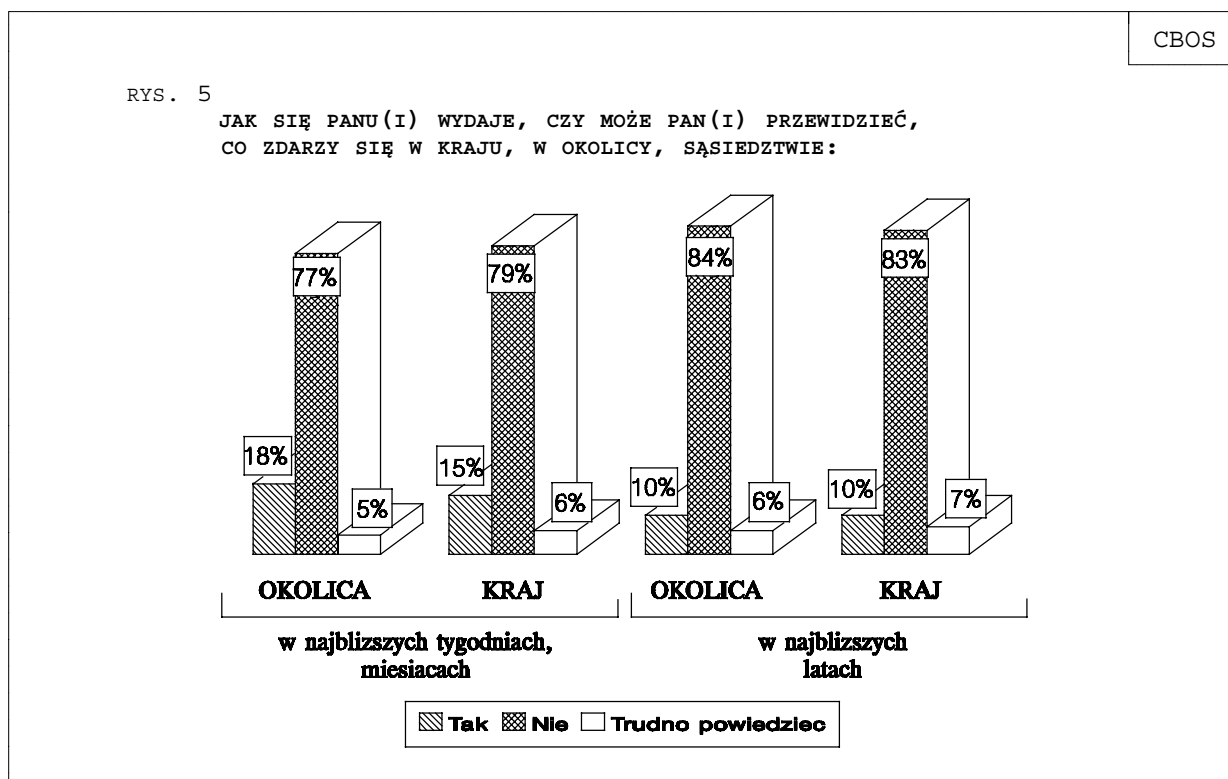
Tabela 1

w procentach

Zainteresowanie polityką	Jak się Panu(i) wydaje, czy może Pan(i) przewidzieć, co zdarzy się w Polsce:					
	w najbliższej przyszłości			w dalszej przyszłości		
	tak	nie	trudno powiedzieć	tak	nie	trudno powiedzieć
Duże	40	55	6	27	65	8
Średnie	15	79	6	10	84	6
Małe	8	86	6	5	88	7
Poglądy polityczne						
Lewica	18	74	8	15	79	6
Centrum	17	79	4	9	85	6
Prawica	22	75	3	15	81	4
Trudno powiedzieć	7	84	9	4	86	9

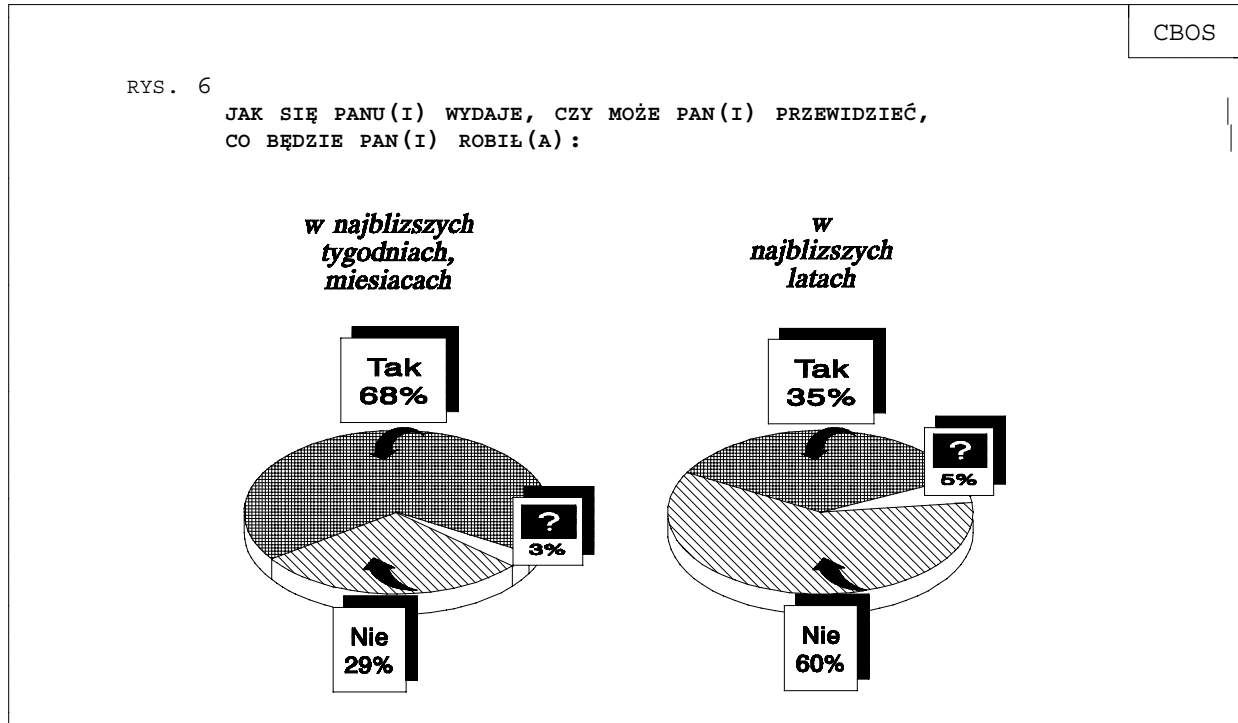
Wśród respondentów deklarujących własne projekcje rozwoju wydarzeń w Polsce dominują osoby wykazujące duże zainteresowanie polityką. O ile opcja polityczna nie różnicuje przewidywań dotyczących wydarzeń w Polsce za kilka lat, o tyle badani o poglądach prawicowych nieco częściej niż inni mają poczucie pewności zdarzeń w kraju w perspektywie najbliższych tygodni, miesięcy.

Respondentom zadano to samo pytanie w odniesieniu do najbliższej okolicy, sąsiedztwa. Z poprzednich analiz wynika, że w sprawach publicznych, znacznie lepiej niż pozostali orientują się mieszkańcy mniejszych społeczności lokalnych. Ciekawe, czy te kompetencje obywatelskie znajdują odbicie w przewidywaniu zdarzeń w najbliższym sąsiedztwie w bliższej i dalszej perspektywie czasowej.

Znajomość lokalnych spraw publicznych w minimalnym stopniu znalazła odbicie w przewidywaniu przyszłych zdarzeń we własnym otoczeniu, i to tylko w odniesieniu do najbliższej przyszłości. Niepewność przyszłych zdarzeń zarówno w kraju, jak i we własnym miejscu zamieszkania jest taka sama.

Pewniejsi jesteśmy natomiast, jeśli chodzi o planowanie własnych działań, szczególnie w bliższej przyszłości. Potrafi ją przewidzieć 2/3 obywateli, ale już tylko 1/3 ma plany perspektywiczne. Pewności jutra w perspektywie wieloletniej sprzyjają: wyższe wykształcenie, dobre warunki materialne i wysokie dochody na osobę w rodzinie. Również kadra kierownicza i inteligencja oraz prywatni przedsiębiorcy częściej niż inni mają plany na dalszą przyszłość. Ogólnie więc poczucie pewności jutra w dalszej perspektywie czasowej sprzyjają: poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego i wysokie kwalifikacje zawodowe.

Zdecydowana większość Polaków ogranicza się w przewidywaniu własnej przyszłości do najbliższych tygodni, miesięcy. Wśród osób, które nie wiedzą, co będą robiły w najbliższej przyszłości, dominują pracownicy umysłowi niższego szczebla, robotnicy niewykwalifikowani, a wśród biernych zawodowo - bezrobotni. Można więc przypuszczać, że u podstaw tej niepewności leży brak stałego zatrudnienia lub obawa przed utratą pracy.

Znaczna część społeczeństwa wykazuje bezradność w załatwianiu różnego rodzaju spraw urzędowych, nieznajomość problemów lokalnych i terminów ekonomicznych, które pojawiły się w języku potocznym wraz z reformą gospodarczą. Brak tego rodzaju kompetencji obywatelskich jest barierą w budowie społeczeństwa obywatelskiego, zaangażowanego w sprawy publiczne, zwłaszcza na szczeblu lokalnym.

Opracowała
Macieja FALKOWSKA

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. bielsko-podlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czy wie Pan(i), gdzie i w jaki sposób załatwia się kredyt, koncesję, ulgę podatkową, legalną pracę za granicą? 1 - nie wie, w jaki sposób załatwia się te sprawy; 2 - wie, w jaki sposób załatwić 1-2 sprawy; 3 - wie, w jaki sposób załatwić 3-4 sprawy

	(%)			
	1	2	3	Liczba osób
Ogółem	21	42	37	1660
Płeć				
Mężczyźni	17	40	43	762
Kobiety	24	44	32	898
Wiek				
do 24 lat	22	44	34	225
25-34	15	43	42	346
35-44	13	43	45	451
45-54	20	43	38	292
55-64	38	39	24	341
65 lat i więcej	60	20	20	5
Miejsce zamieszkania				
Wieś	20	47	33	628
Miasto do 20 tys.	22	36	42	192
od 21 do 100 tys.	22	43	34	331
101-500 tys.	18	40	42	312
501 tys. i więcej mieszk.	26	34	41	197
Region				
Północny	21	38	41	209
Zachodni	19	40	41	180
Środkowo-zachodni	21	43	36	241
Środkowy	22	46	32	290
Wschodni	21	45	34	185
Południowo-wschodni	22	41	37	283
Południowo-zachodni	21	40	39	272
Wykształcenie				
Podstawowe	33	46	21	548
Zasadnicze zawodowe	18	46	36	446
Średnie	14	36	50	507
Wyższe	11	36	53	159
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	6	40	54	143
Prac. umysł. niż. szczebla	7	35	58	139
Pracownicy fiz. - umysł.	11	33	56	88
Robotnicy wykwalifikowani	22	45	33	196
Robotnicy niewykwalifik.	17	48	35	75
Rolnicy	12	58	31	137
Prywatni przedsiębiorcy	5	26	70	86
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	36	41	23	395
Uczniowie i studenci	28	45	27	103
Bezrobotni	20	47	34	164
Gospodynie domowe i inni	31	39	30	133
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 750 tys. zł	23	48	29	293
750 tys. - 1249 tys.	21	44	35	445
1250 tys. - 1749 tys.	21	48	31	317
1750 tys. - 2249 tys.	24	35	41	254
2250 tys. i powyżej	17	34	50	315
Ocena własnych war. mater.				
Złe	25	45	31	658
Średnie	19	43	38	656
Dobre	16	36	48	336
Zainteresowanie polityką				
Duże	13	27	61	216
Średnie	16	42	41	700
Małe lub żadne	28	46	26	743
Poglądy polityczne				
Lewica	15	46	39	376
Centrum	21	37	42	533
Prawica	17	38	45	293
Trudno powiedzieć	29	47	25	455

Tabela 2. Czy wie Pan(i), gdzie jest Pana(i) urząd skarbowy; gdzie jest biuro posła lub senatora z Pana(i) okręgu; gdzie przyjmuje radny z Pana(i) gminy; kto jest teraz wójtem, kto jest dzielnicowym? 1 - nie jest wcale poinformowany lub zna 1 osobę lub urząd; 2 - jest poinformowany o 2-3 osobach lub urzędach publicznych; 3 - jest poinformowany o 4-5 osobach lub urzędach publicznych (%)

	1	2	3	Liczba osób
Ogółem	21	53	26	1660
Płeć				
Mężczyźni	17	54	29	762
Kobiety	25	51	24	898
Wiek				
do 24 lat	28	60	12	225
25-34	16	56	28	346
35-44	17	50	33	451
45-54	21	50	29	292
55-64	27	50	23	341
65 lat i więcej	60	40	0	5
Miejsce zamieszkania				
Wieś	14	49	38	628
Miasto do 20 tys.	13	59	28	192
od 21 do 100 tys.	24	55	21	331
101-500 tys.	27	57	16	312
501 tys. i więcej mieszk.	40	49	12	197
Region				
Północny	12	60	27	209
Zachodni	18	56	26	180
Środkowo-zachodni	19	56	24	241
Środkowy	28	44	28	290
Wschodni	21	51	28	185
Południowo-wschodni	18	52	29	283
Południowo-zachodni	28	51	20	272
Wysztalcenie				
Podstawowe	29	51	20	548
Zasadnicze zawodowe	20	50	30	446
Średnie	16	56	29	507
Wyższe	16	58	26	159
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	13	62	25	143
Prac. umysł. niż. szczebla	14	57	29	139
Pracownicy fiz. - umysł.	8	55	38	88
Robotnicy wykwalifikowani	23	53	23	196
Robotnicy niewykwalifik.	20	57	23	75
Rolnicy	12	44	45	137
Prywatni przedsiębiorcy	9	55	36	86
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	28	48	24	395
Uczniowie i studenci	46	49	6	103
Bezrobotni	17	55	28	164
Gospodynie domowe i inni	26	56	17	133
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 750 tys. zł	16	55	29	293
750 tys. - 1249 tys.	21	52	27	445
1250 tys. - 1749 tys.	26	45	28	317
1750 tys. - 2249 tys.	23	54	24	254
2250 tys. i powyżej	19	60	21	315
Ocena własnych war. mater.				
Złe	23	53	24	658
Średnie	20	51	29	656
Dobre	20	55	25	336
Zainteresowanie polityką				
Duże	11	50	39	216
Średnie	18	54	28	700
Małe lub żadne	27	52	21	743
Poglądy polityczne				
Lewica	18	54	27	376
Centrum	19	55	27	533
Prawica	20	52	28	293
Trudno powiedzieć	28	49	23	455